

بسمه تعالی

معاونت آموزش
دفتر طرح و برنامه های درسی

استاندارد آموزش شغل

عنوان آموزش شغل نخ ریس سنتی

گروه شغلی صنایع دستی (بافت)

کد ملی آموزش شغل

۷-۵۶/۲۴/۱/۱

تاریخ تدوین استاندارد:

مدت اعتبار استاندارد: از تاریخ ۹۰/۹/۱

تا تاریخ ۹۵/۹/۱

نظارت بر تدوین محتوا و تصویب : دفتر طرح و برنامه های درسی

کد ملی شناسایی آموزش شغل: ۷-۵۶/۲۴/۱/۱

اعضاء کمیسیون تخصصی برنامه ریزی درسی رشته صنایع دستی (باقت) :
- فاطمه عرفانی کارشناس ارشد صنایع دستی - رئیس اداره آموزش معاونت صنایع دستی سازمان میراث فرهنگی
- صدیقه رضاخواه : کارشناس مسئول گروه صنایع دستی و هنر

حوزه های حرفه ای و تخصصی همکار برای تدوین استاندارد آموزش شغل :
- دفتر طرح و برنامه های درسی
-

فرآیند اصلاح و بازنگری :
-
-

آدرس دفتر طرح و برنامه های درسی

تهران - خیابان آزادی ، خیابان خوش شمالی ، نبش خیابان نصرت ، ساختمان شماره ۲ ، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور ، پلاک

۲۵۹

تلفن ۹ - ۶۶۵۶۹۹۰۰

دورنگار ۶۶۹۴۴۱۱۷

آدرس الکترونیکی : Barnamehdarci @ yahoo.com

تهیه کنندگان استاندارد آموزش شغل شایستگی

ردیف	نام و نام خانوادگی	آخرین مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	شغل و سمت	سابقه کار مرتبط	آدرس ، تلفن و ایمیل
۱	سولماز نادریان	لیسانس	صنایع دستی	شرکت تعاونی هنرهای دستی	۱۵ سال	تلفن ثابت : تلفن همراه : ایمیل : آدرس :
۲	سایما سادات مطهریان	لیسانس	صنایع دستی	سازمان صنایع دستی	۸ سال	تلفن ثابت : تلفن همراه : ایمیل : آدرس :
۳	فاطمه عرفانی	لیسانس	صنایع دستی	سازمان صنایع دستی	۲۱ سال	تلفن ثابت : تلفن همراه : ایمیل : آدرس :
۴	خورشید ولی شریف آباد	دیپلم	صنایع دستی	سازمان صنایع دستی	۲۰ سال	تلفن ثابت : تلفن همراه : ایمیل : آدرس :
۵	صدیقه رضاخواه	لیسانس	شیمی	مسئول گروه صنایع دستی و هنر	۲۰ سال	تلفن ثابت : تلفن همراه : ایمیل : آدرس :

تعاریف :

استاندارد شغل :

مشخصات شایستگی ها و توانمندی های مورد نیاز برای عملکرد موثر در محیط کار را گویند در بعضی از موارد استاندارد حرفه ای نیز گفته می شود.

استاندارد آموزش :

نقشه‌ی یادگیری برای رسیدن به شایستگی های موجود در استاندارد شغل .

نام یک شغل :

به مجموعه ای از وظایف و توانمندی های خاص که از یک شخص در سطح مورد نظر انتظار می رود اطلاق می شود .

شرح شغل :

بیانیه ای شامل مهم ترین عناصر یک شغل از قبیل جایگاه یا عنوان شغل ، کارها ارتباط شغل با مشاغل دیگر در یک حوزه شغلی ، مسؤلیت ها ، شرایط کاری و استاندارد عملکرد مورد نیاز شغل .

طول دوره آموزش :

حداقل زمان و جلسات مورد نیاز برای رسیدن به یک استاندارد آموزشی .

ویژگی کارآموز ورودی :

حداقل شایستگی ها و توانایی هایی که از یک کارآموز در هنگام ورود به دوره آموزش انتظار می رود .

کارورزی:

کارورزی صرفاً در مشاغلی است که بعد از آموزش نظری یا همگام با آن آموزش عملی به صورت محدود یا با ماکت صورت می گیرد و ضرورت دارد که در آن مشاغل خاص محیط واقعی برای مدتی تعریف شده تجربه شود.(مانند آموزش یک شایستگی که فرد در محل آموزش به صورت تئوریک با استفاده از عکس می آموزد و ضرورت دارد مدتی در یک مکان واقعی آموزش عملی ببیند و شامل بسیاری از مشاغل نمی گردد.)

ارزشیابی :

فرآیند جمع آوری شواهد و قضاوت در مورد آنکه یک شایستگی بدست آمده است یا خیر ، که شامل سه بخش عملی ، کتبی عملی و اخلاق حرفه‌ای خواهد بود .

صلاحیت حرفه ای مریبان :

حداقل توانمندی های آموزشی و حرفه ای که از مریبان دوره آموزش استاندارد انتظار می رود .

شایستگی :

توانایی انجام کار در محیط ها و شرایط گوناگون به طور موثر و کارا برابر استاندارد .

دانش :

حداقل مجموعه ای از معلومات نظری و توانمندی های ذهنی لازم برای رسیدن به یک شایستگی یا توانایی . که می تواند شامل علوم پایه (ریاضی ، فیزیک ، شیمی ، زیست شناسی) ، تکنولوژی و زبان فنی باشد .

مهارت :

حداقل هماهنگی بین ذهن و جسم برای رسیدن به یک توانمندی یا شایستگی . معمولاً به مهارت های عملی ارجاع می شود .

نگرش :

مجموعه ای از رفتارهای عاطفی که برای شایستگی در یک کار مورد نیاز است و شامل مهارت های غیر فنی و اخلاق حرفه ای می باشد .

ایمنی :

مواردی است که عدم یا انجام ندادن صحیح آن موجب بروز حوادث و خطرات در محیط کار می شود .

توجهات زیست محیطی :

ملاحظات است که در هر شغل باید رعایت و عمل شود که کمترین آسیب به محیط زیست وارد گردد.

نام استاندارد آموزش شغل:
نخ ریس سنتی
شرح استاندارد آموزش شغل :
نخ ریس سنتی یکی از مشاغل صنایع دستی است که پیش زمینه تولید بسیاری از رشته های صنایع دستی از جمله بافته های داری و نساجی می باشد و شایستگی هایی از قبیل آماده سازی الیاف، راه اندازی دستگاه نخ ریزی و رشتن (ریسیدن) پشم و پنبه و ... می باشد . این شغل با مشاغل دامداری، پشم چینی، رنگرزی سنتی و ... در ارتباط است.
ویژگی های کارآموز ورودی :
حداقل میزان تحصیلات : پایان دوره راهنمایی حداقل توانایی جسمی و ذهنی : سلامت کامل جسمانی و روانی مهارت های پیش نیاز : ندارد
طول دوره آموزش :
طول دوره آموزش : ۱۰۱ ساعت - زمان آموزش نظری : ۲۵ ساعت - زمان آموزش عملی : ۷۶ ساعت - زمان کارورزی : - ساعت - زمان پروژه : - ساعت
بودجه بندی ارزشیابی (به درصد)
- کتبی : ۲۵٪ - عملی : ۶۵٪ - اخلاق حرفه ای : ۱۰٪
صلاحیت های حرفه ای مربیان :
لیسانس صنایع دستی یا نساجی با دو سال سابقه کار مرتبط فوق دیپلم صنایع دستی با چهار سال سابقه کار مرتبط دیپلم با ۶ سال سابقه مرتبط

* تعریف دقیق استاندارد (اصطلاحی) :

نخ ریزی: عملیات تبدیل الیاف خام (پشم، پنبه موی بُز، گُرک شتر و ...) به نخ رشته شده، جهت استفاده در نساجی سنتی و بافت قالی، گلیم و ... را گویند.

* اصطلاح انگلیسی استاندارد (و اصطلاحات مشابه جهانی) :

Traditional spinning

* مهم ترین استانداردها و رشته های مرتبط با این استاندارد :

رنگری سنتی

* جایگاه استاندارد شغلی از جهت آسیب شناسی و سطح سختی کار :

..... طبق سند و مرجع	☐	الف : جزو مشاغل عادی و کم آسیب
..... طبق سند و مرجع	☐	ب : جزو مشاغل نسبتاً سخت
..... طبق سند و مرجع	☐	ج : جزو مشاغل سخت و زیان آور
	☒	د : نیاز به استعلام از وزارت کار

استاندارد آموزش شغل

- شایستگی‌ها

ردیف	عناوین
۱	آماده سازی مواد اولیه شست و شوی الیاف
۲	شانه زنی
۳	راه اندازی دستگاه نخ ریزی (بر اساس تولیدات منطقه)
۴	اتصال الیاف به دستگاه نخ ریزی
۵	ریسیدن الیاف
۶	جهت دادن به تاب
۷	همسان سازی (یکنواخت ریسیدن)
۸	پیچیدن الیاف بر روی دستگاه
۹	اتصال الیاف پاره شده در حین کار
۱۰	
۱۱	
۱۲	
۱۳	
۱۴	
۱۵	

	زمان آموزش			عنوان : آماده سازی مواد اولیه و شستشوی آن
	نظری	عملی	جمع	
	۵	۱۶	۲۱	
تجهیزات ، ابزار ، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش ، مهارت ، نگرش ، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
- انواع الیاف طبیعی - مواد شوینده			۱	دانش : - مواد اولیه (الیاف طبیعی، پشم، کرک شتر، موی بز، پنبه و ابریشم) - روش تشخیص الیاف طبیعی و غیر طبیعی از طریق سوزاندن و خواص و کارایی الیاف - خصوصیات فیزیکی الیاف - تقسیم بندی پشم (زنده یا مرده بودن پشم) - انواع شور (گرده شور، ناشور)
			۱	مهارت : - جدا سازی پشم و کرک برای محل رویش - انتخاب الیاف مرغوب (از نظر ضخامت یا ظرافت) و لطافت - تعیین نمره الیاف - چله ریزی (تار) و پود ریزی، تقسیم انواع الیاف - شستشوی دستی به طرز صحیح و استفاده از مواد شوینده (غیر از پنبه)
		۲		نگرش : - معرفی نخ ریزی سنتی - دقت در صحیح انجام دادن کار
		۴		ایمنی و بهداشت : - استفاده از ماسک هنگام کار با الیاف
		۳		توجهات زیست محیطی : - جمع آوری الیاف و جلوگیری از پخش شدن آن در محیط به دلیل سبکی و بی وزنی الیاف
		۳		
		۴		

	زمان آموزش			عنوان : شانه زنی
	جمع	عملی	نظری	
	۱۲	۱۰	۲	
تجهیزات ، ابزار ، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش ، مهارت ، نگرش ، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
دستگاه شانه زن الیاف طبیعی				دانش : - نحوه قرار گرفتن الیاف بر روی شانه و درصد فشاری که می بایست به الیاف وارد شود. - طریقه قرار دادن شانه بر روی زمین - -
			۱	
			۱	
				مهارت : - حفظ تعادل شانه بر روی زمین - قرار دادن الیاف در لا به لای دندان شانه - اندازه و جهت فشار به الیاف در حین شانه -
		۳		
		۳		
		۴		
				نگرش : - دقت در انجام صحیح شانه زنی -
				ایمنی و بهداشت : - استفاده از ماسک دهان -
				توجهات زیست محیطی : - جمع آوری الیاف اضافی - جلوگیری از پخش شدن الیاف در هوا

	زمان آموزش			عنوان : راه اندازی دستگاه نخ ریزی (بر اساس تولیدات منطقه)
	جمع	عملی	نظری	
	۱۴	۱۰	۴	
تجهیزات ، ابزار ، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش ، مهارت ، نگرش ، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
- دستگاه نخ ریزی - دوک				دانش :
			۳	- دستگاه نخ ریزی متناسب با موقعیت جغرافیایی از گذشته تا کنون و انواع آن
			۱	- کاربُرد اجزای دستگاه و نحوه سوار کردن آن بر روی هم
				-
				مهارت :
		۴		- قرار گرفتن دستگاه بر روی زمین و حفظ تعادل آن
		۳		جدا سازی قطعات و جایگزین کردن آنها در صورت استفاده بهینه از قطعات
		۳		- قرار گرفتن فرد در کنار دستگاه با حفظ فیزیک بدن
				-
				نگرش :
			اطمینان از صحت اتصال اجزای دستگاه	
			-	
			ایمنی و بهداشت :	
			- استفاده از ماسک	
			-	
			توجهات زیست محیطی :	
			-	
			-	

	زمان آموزش			عنوان: اتصال الیاف به دستگاه نخ ریزی
	جمع	عملی	نظری	
	۹	۷	۲	
تجهیزات، ابزار، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش، مهارت، نگرش، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
<ul style="list-style-type: none"> - دستگاه نخ ریزی - الیاف طبیعی 				دانش:
			۱	- نحوه در دست گرفتن و ایجاد اتصال به دستگاه
			۱	- نحوه چرخش دست و قرار گرفتن پره های دستگاه در لابلای انگشتان و کنترل یکنواختی حرکت دست
				مهارت:
		۲		- اتصال الیاف به دستگاه نخ ریزی
		۳		- ایجاد گره اولیه و شروع به کار
		۲		- کنترل حرکت دست و قدرت حرکت دست
				-
				-
				نگرش:
				- توجه و دقت در شروع اتصال
				-
			ایمنی و بهداشت:	
			- استفاده از ماسک هنگام کار	
			رعایت بهداشت محیط و نظافت شخصی	
			توجهات زیست محیطی:	
			- عدم دورریز زائدات الیاف به محیط زیست	
			-	

استاندارد آموزش
- برگه‌ی تحلیل آموزش

	زمان آموزش			عنوان : ریسیدن (رشتن) الیاف
	جمع	عملی	نظری	
	۱۴	۱۰	۴	
تجهیزات ، ابزار ، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش ، مهارت ، نگرش ، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
- دستگاه نخ ریسبی -الیاف طبیعی				دانش :
			۲	- انواع ریسیدن و خصوصیات آن بر اساس کاربرد نخ
			۲	-آشنایی با چگونگی کار و نحوه قرار گرفتن صحیح الیاف در کنار هم
				-
				-
				مهارت :
		۳		- قرار گرفتن در کنار دستگاه با حفظ سلامت فیزیکی بدن
		۳		- تسلط و تمرکز در کار
		۲		-قدرت ایجاد هماهنگی بین دستها و دستگاه
		۲		-کنترل حرکت دستها و سرعت عمل در کار
				-
				نگرش :
				-دقت در صحیح ریسیدن الیاف
			ایمنی و بهداشت :	
			-استفاده از ماسک هنگام کار	
			-	
			توجهات زیست محیطی :	
			-جمع آوری الیاف و جلوگیری از پخش شدن آن در محیط کار	
			-	

	زمان آموزش			عنوان : جهت دادن به تاب
	جمع	عملی	نظری	
	۹	۷	۲	
تجهیزات، ابزار، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش، مهارت، نگرش، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
-دستگاه نخ ریزی -ترازوی مخصوص اندازه گیری الیاف			۱	دانش : -آشنایی با خصوصیات الیاف جهت ایجاد تاب و میزان تاب بر اساس کاربُرد نخ - شناخت جهت تاب و کاربُرد آن بر اساس سایز و اندازه -
			۱	
		۲		مهارت : - تشخیص نحوه تاب (تابانیده شده) و کار آبی آن در تار یا پود و سرعت عمل در اجرای کار - جهت یابی تاباندن به صورت S یا Z و خصوصیات آن - نمره گذاری انواع الیاف پشمی، پنبه ای و ابریشمی و ... در سیستم متریک و دنیر
		۲		
		۳		
				نگرش : -شناخت انواع الیاف طبیعی و اهمیت آن به جهت میزان تاب -
			ایمنی و بهداشت : - استفاده از ماسک هنگام کار با الیاف	
			توجهات زیست محیطی : -نظافت محیط کار -	

	زمان آموزش			عنوان : همسان سازی (یکنواخت رسیدن)
	جمع	عملی	نظری	
	۶	۵	۱	
تجهیزات ، ابزار ، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش ، مهارت ، نگرش ، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
-دستگاه نخ ریزی -الیاف				دانش : - انواع نخ و کارایی آن به دلیل رسیدن شدن هماهنگ الیاف -روش هم اندازه رسیدن الیاف به طوری که الیاف تتابیده در وسط کار باقی نماند. - -
			۰/۵	
			۰/۵	
				مهارت : - درست تاباندن بر اساس کاربرد نخ و سرعت عمل در این کار ایجاد هماهنگی در رسیدن وعدم تغییر سایز الیاف -
		۳		
		۲		
				نگرش : -دقت عمل در کار به صورتی که نخ تابیده شده با یک سایز مشخص باشد. -
			ایمنی و بهداشت : -استفاده از ماسک هنگام کار با الیاف - رعایت بهداشت محیط کار	
			توجهات زیست محیطی : -دقت در جمع آوری الیاف -	

	زمان آموزش			عنوان : پیچیدن الیاف بر روی دستگاه
	جمع	عملی	نظری	
	۱۱	۸	۳	
تجهیزات ، ابزار ، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش ، مهارت ، نگرش ، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
<ul style="list-style-type: none"> - دستگاه نخ ریزی - الیاف پشمی، پنبه ای، ابریشمی، موی بز و ... 			۲	دانش : - دستگاه نخ ریزی جهت جمع کردن نخ تابیده شده بر روی آن
			۱	- جمع کردن الیاف تابیده شده
				-
				مهارت :
		۲		-جمع آوری الیاف به صورتی که از روی هم سُر نخورند و باز نشوند
		۲		-هم زمانی جمع آوری الیاف با پُر شدن
		۴		-گره زدن (محکم کردن فواصل الیاف به صورتی که از هم باز نشود)
				نگرش :
				مهارت در جدا سازی الیاف و حفظ اتصال آنها به هم
				-
			ایمنی و بهداشت :	
			-استفاده از ماسک هنگام کار	
			- نظافت محیط کار	
			توجهات زیست محیطی :	
			-عدم دور ریز اضافات الیاف به محیط	
			-	

استاندارد آموزش
- برگه‌ی تحلیل آموزش

	زمان آموزش			عنوان: اتصال الیاف پاره شده در حین کار
	جمع	عملی	نظری	
	۵	۳	۲	
تجهیزات، ابزار، مواد مصرفی و منابع آموزشی	دانش، مهارت، نگرش، ایمنی توجهات زیست محیطی مرتبط			
-دستگاه نخ ریزی و دوک -الیاف طبیعی				دانش: - جنس الیاف و نحوه اتصال الیاف گسسته شده در حین کار -تشخیص جهت الیاف و نحوه بازگرداندن تاب جهت اتصال - -
			۱	
			۱	
				مهارت: - کنار هم گذاشتن الیاف و نحوه قرار گرفتن الیاف بر روی هم واتصال مجدد - تبدیل نخ به الیاف و قرار گرفتن الیاف بر روی هم و اتصال مجدد -
		۱		
		۲		
				نگرش: اتصال صحیح و محکم الیاف پاره شده -
			ایمنی و بهداشت: -استفاده از ماسک هنگام کار - رعایت نظافت محیط کار	
			توجهات زیست محیطی: -عدم دور ریز زائدات الیاف به محیط زیست -	

- برگه استاندارد تجهیزات

ردیف	نام	مشخصات فنی و دقیق	تعداد	توضیحات
۱	دستگاه نخ ریزی	دو عدد پره - ستون نگهدارنده (ساده ترین نوع)	۱۵	متناسب با منطقه جغرافیایی
۲	جعبه کمک های اولیه	سری کامل	۱	
۳	کپسول آتش نشانی	۶ کیلویی - پودر خشک	۱	
۴	دستگاه تهویه		۱	
۵	تخته وایت برد	۷۰×۱۰۰ سانتی متر	۱	
۶	جعبه ابزار	سری کامل	۱	
۷				

توجه :

- تجهیزات برای یک کارگاه به ظرفیت ۱۵ نفر در نظر گرفته شود .

- برگه استاندارد مواد

ردیف	نام	مشخصات فنی و دقیق	تعداد	توضیحات
۱	الیاف پشم، پنبه، ابریشم؛ کرک شتر، موی بز	شماره های متنوع	۱۵ کیلو	
۲	ماژیک وایت برد	قرمز و آبی	۲ عدد	
۳	ماسک		۱۵ عدد	
۴	بی کربنات دوسود (پتاس)		۱ کیلو	
۵	اشنو یا چوبک		۵ کیلو	

توجه :

- مواد به ازاء یک نفر و یک کارگاه به ظرفیت ۱۵ نفر محاسبه شود .

- برگه استاندارد ابزار

ردیف	نام	مشخصات فنی و دقیق	تعداد	توضیحات
۱	قیچی		۱	
۲	تخته پاک کن		۱	
۳	خودکار و مداد		۱۵	
۴	دفترچه یادداشت		۱۵	

توجه :

- ابزار به ازاء هر سه نفر محاسبه شود .

- منابع و نرم افزار های آموزشی (اصلی مورد استفاده در تدوین و آموزش استاندارد)

ردیف	عنوان منبع یا نرم افزار	مؤلف	مترجم	سال نشر	محل نشر	ناشر یا تولید کننده
	گلیم های ایرانی	اسـترهال - نیکلاس بارنارد	کرامت اله افسر	۱۳۶۴	تهران	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
	فرشنامه ایران	دکتر حسن آذریاد و فضل الله حشمتی رضوی	-	۱۳۷۲	تهران	موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
	رنگرزی الیاف و نخ پشم و ابریشم و پنبه مورد استفاده در فرش و سایر زیراندازها	نسرین مهدی	-	۱۳۸۱	تهران	موسسه زبان کتاب

- سایر منابع و محتواهای آموزشی (پیشنهادی گروه تدوین استاندارد) علاوه بر منابع اصلی

ردیف	نام کتاب یا جزوه	سال نشر	مؤلف / مؤلفین	مترجم / مترجمین	محل نشر	ناشر	توضیحات

فهرست سایت های قابل استفاده در آموزش استاندارد

ردیف	عنوان
1	www.tebyan-zn.ir/news-article/art/...33046.html
2	www.tabriziau.ac.ir/carpet/files/.../terminologyf.h...
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	